

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA ŠESTNÁSTĽ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok --- 4 koruny — hal.
Na pol roka --- 2 " — "
Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

EDVARD SÁNDORFI.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körút 35.
sem sa majú posilať predplatky, jako dopisy do novin,
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Kuvik.

Jesto jeden krivonosí, nepekný vták, ktorého ľud nenávidí. Povera hovorí o ňom, že vraj «vyvoláva» chorých na druhý svet, lebo skutočne táto potvora s úľubou vyvreskuje v okolí domov, kde na smrť chorí ležia. — No prírodoveda vysvetľuje túto nemoresnú obyčaj vtáčiska tým, že príroda mu dala zvláštny cit, čuch, následkom ktorého zápach porušenia berúceho tela už vopred zbadá; ztadiť je teda, že sa motáva okolo k smrti pracujúcich a mrtvých.

Takéto vtáčisko zjavilo sa teraz i na obzore politickom. Starý Koloman Tisza, tento celej krajine nenávidený «dobrý vták» zakuvíkal po tieto dni vo Velkom Varadíne. — Od tých čias, čo ako bývalý ministerpredseda prestal vampýriť na tele uhorského ľudu, od tých čias prepotvoril sa na zadumeného, utiahnutého kuvíka. Tento kuvik roky a roky bol nemý, tichý. So svojej tmavej diery však škodoradostne pozoroval na svoju bývalú stranu liberálnu, a len vtedy začal nepokojno ňuchtať, pisky otvárať, keď zápach liberálnej mrciny zavetril.

Teraz už ale nielen ňuchtá, lež započal aj škodoradostne kuvíkať. Zvestujúc už vopred rozklad, hnilobu rozožratej strany liberálnej, vyvoláva pánov liberálov na večný odpočinok. Aspoň my reč starého Tiszu takto pochopujeme. Na strane milých liberálov je skutočne veľký rozklad a hniloba. Odkedy Apponyiho národnia stránka vstúpila medzi liberálov, títo nevedia či sú. Apponyi prijal program liberálnej strany, ale žiada odstrániť bánffické násilnosti pri voľbách. Jemu k vôli ukuli teda nový zákon volebný «o kuriálnom súdobníctve», ktorý však z ohľadu na či-

stotu volieb nestojí ani fajku dýmu. Starí liberáli kalvíni ale na čele s Tiszom vytrvajú tiež na strane vládnej, ale ľúbili by Apponyistov jednoducho pohltiť a šafáriť i naďalej dľa starého receptu bánffického. Tisza totiž a jeho privrženci dobre vedia, že liberálna strana ako len s násilnosťou a klamom sa utvorila, tak podobne len s násilnosťou a klamom udržaná byť môže. Toto je teda jediný rozdiel medzi starými a novými liberálmi, že starí trebárs i s klamstvom a násilnosťou chcejú ostať pri starých masných hrncoch, noví ale liberáli zriekajú sa násilnosti len tým cieľom, aby tých starých od masných hrncov odohnať, a pod falošným pláštom «čistých» (?) volieb sami sa ku tým hrncom volajako priškriek mohli.

Starý kuvik teda zakuvíkal vo Velkom Varadíne liberálnej strane, že vraj: očakáva, aby vodcovstvo liberálov ubezpečilo svojich privržencov, že pri voľbách dostatočne zakročí proti násilníctvam (ach, ach!) stránok opozicionálnych. Tiež zakuvíka tú veľikú hrozbu, že ak by zpiatočníctvo (reakcia) v strane liberálnej začalo sa vzmahať, nuž v tomto páde sú na to mužovia, ktorí sa oproti takému zpiatočníctvu postavia.

Aby ct. čitatelia tomuto kuvikaniu lepšie porozumeli, musíme im prestrašený vresk tento starého kuvíka s rozumiteľnými slovami vysvetliť. Nuž teda ten starý vták cíti, že ak len nebudú sa voľby na spôsob Tarnóczyho, Klocha a Szalavszkého prevádzať, v tom páde sa liberálnej strane odzvonilo. Preto kuvíka Széllovi do uší, aby uspokojil každého štepeného liberála, že opozicionálne, t. j. protivné stránky nebudú môcť postrachom a násilím odvádzať liberálnych voličov. Iným slovom, starý Tisza chce nahovoriť

Szélla, aby pustil na čestných ľavičiarov zase slúžnych, notárov a iných oprav-divých liberálov, regimenty žandárov a vojska, potom «spoľahlivých» predsedov volebných, aby všetci spoločnou silou prekazili «násilenstvá» protivných stránok. O tých «násilenstvách» a «postrachoch», ktoré ubohí liberálni voličia od nás pretrpeť musia, starý kuvik múdro mlčal; myslel sebe: dajte nám len nahanačov, kortešov, židov, žandárov a opravdivých predsedov, však tí postarajú sa potom, aby našli si príčinu zakročiť proti násilenstvám našim.

Môžu sebe ct. čitatelia hneď aj myslieť, že na ktorú stranu tieto kuvikové výstrahy padaly. Padalo to všetko na nás, na ľudákov. Nás sa tento nepodarený operenec väčmi bojí, nežli morovej rany. Z plného hrdla nakuvikal nám do vlastizradcov, ktorí rušíme mier medzi vierovyznaniami. Nuž to je dobre. My sme vlastizradcovia zato, že nechceme zapredať kresťanské Uhorsko pohano-maďarom kalvinským a židovským; my narušujeme mier medzi vierovyznaniami, lebo chceme nazpäť uviesť kresťanstvo do jeho 900-ročných dobrých práv. Nuž a my k vôli starému kalvinskému kuvikovi nikdy neodstúpime ani od takej vlastizrady, ani od narušovania pokoja k vôli beznáboženskosti bánffickopohanskej.

Ale najpodivnejšie zaškriekal kuvik tento o šovinizme (prepiatomaďarskosti) Bánffyho a o otázke národnostnej. Tu už kuvikal na dve strany; tak aj tak, jako kto chce. *Zatracoval Bánffyho prepiatomaďarskú politiku* tvrdiac, že veď v Uhorsku žiadne ministerium nikdy nebolo šovinistické. Rozkladal, že by nebola žiadna chyba, keby aj národnosti boli zastúpené na sneme svojimi vyslancami. — Nuž takto staré vtáča veru za mladý nekuvikalo! Na pr. slovenským gymnásiam a «Matice» nikto iný, len starý Tisza odkuvikoval kedysi; — aby sme už iného nespomenuli. A že sa to nestalo z potreby štátnej, lež len so šovinizmu, toho dôkazom je, že nikoho vtedy neodsúdili zpomedi náčelníctva tamtých ústavov. A že by to boli urobili, ak by boli mali dostatočnú príčinu, ľahko sa dá veriť, nech si len pomyslí ktokoľvek na odsúdenie 22-tých svätomartinčanov teraz. Ako u týchto vypátrali prečin proti štátu, tak i u gymnáziach a Matice istotou boli by ho vypátrali, keby boli mohli. Isté je, že alebo mali vinníkov tedajších zavrútiť a potrestať, tak jako

teraz trescú Martinčanov, alebo nemali pozatvárať tie ústavy, keď nedodali tomu dostatočnej príčiny ľudia, ktorých nikto netrestal.

Aby ale mladé kuvičatá pohanskomadžarské, židovské rozoznaly falošný úmysel starého kuvíka, nuž porád zakuvikal i na druhú stranu. Asi ce tvrdil, že ktokoľvek s terajším prúdom maďarskej politiky by nesúhlasil a nej sa nepodrobil, je vlastizradca, ktorého ohňom a mečom treba neškodným spraviť. Jaký je ale ten prúd terajšej maďarskej politiky, o tom starý pán operenec zase opatrno mlčal: veď na to sú odrodilci a stoliční nahanači, aby zavádili do každého čestne smýšľajúceho vlastenca, ak neeljenuje za pohansko-židovský prúd maďarskej politiky.

Dost na tom, že kuvikal starý vtáčisko z plného hrdla, a to je znakom toho, že musel zvetriť zápach hniloby liberalismu. Nuž my sa tomu len zo srdca tešíme. Keby sa už len našiel raz smelý muž, čo by nebál sa pazúrov a skrivených nosov v tom kuvikovom hniezde! Keby len už raz ktosi vyhodil smelou rukou z hniezda liberálneho napred starú mátohu a po nej i ostatnie veľkopapuľnaté hladné kuvičatá!

Ale na toto predbežne nedá sa ani myslieť. Terajší ministerpredseda je až príliš mäkučký, sladučký; s hltavými potvorami kuvíkov zaobchodí práve tak, jako stará panenka so spevavým kanálikom. Čo-že si s takouto politikou p. Széll pomôže? To je jeho vec. My hovoríme, že nič; ba sme presvedčení, že ak nestrasie sa naskore okatých-nosatých kuvíkov, nuž veru spadne medzi dvoma stoličkami na zem. Konečne musí každý badať, že s ľudovou stranou rozmôhlo sa kresť. smýšľanie až na podiv. A rozmôhlo sa ono aj medzi politikmi, áno aj medzi samými liberálmi. Preto zkusujeme ku velikej radosti našej to, že jedna dobrá čiastka liberálov zunovala už pohansko-židovskú politiku doterajšiu, a chýli sa z čiastky ku nám.

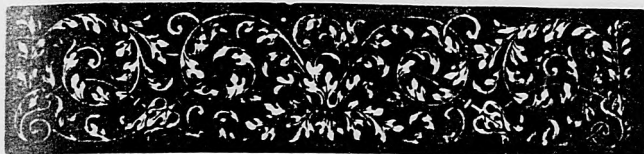
Táto zkusenosť má nás mohútne pobádať, by sme neostávali trkvasmi a nepopustili z našich právd. Lebo je isté, že jako následkom zmužilého chovania sa ľudákov, donútili sme liberálov k istej miernosti; tak donútime ich, aby konečne odkopli drotované hrnce liberálnej politiky a pridali sa úprimne, s telom-dušou k nám. Ale i to je tak práve isté, že len nútnosť vedela trochu zkrotiť liberálov, len naša neohrozenosť zplašila

ich. Akonáhle zbadali by medzi nami takzvaných «pokojamilovných» babičkárov, posmelia sa páni liberáli zase a budú chcieť zase orať na nás.

Preto privolávame: *Len nič nepopustiť, a víťazstvo, úplné víťazstvo je isté.* Majte v pamäti, že liberalismus je jako jedovitý hadisko, ktorý sa utají keď je s ním zle, ale akonáhle oddychnúť si môže, hneď ženie sa trojnásobnou silou na vybranú sebe korist.

Neverte teda hadovi, kuvíkovi a liberálovi!

Edvard Sándorfi.



POLITICKÉ CHÝRY.

L'udové shromaždenia. V našich Liptákoch nesklamali sme sa. Dostavilo sa ich do Ružomberka vyše 4 tisíc a prišli i s ďalekých strán spišských a oravských mnohí. Po krátkej reči predsedy *Rakovského* vystúpil rečník vp. Andrej *Hlinka*. Rozprával o šafárení liberalismu. Ak voľakto, nuž Hlinka je povolaný odborne hovoriť z zkazonom hospodárení liberálov. Obraz, ktorý p. Hlinka o liberalisme obecnstvu predstavil, bol desno prekvapujúci. U konca reči hovoril o ľudovej strane, ktorá žiada, aby každému občanovi vlasti tejto pravda sa rovnako vymerávala. — Po ňom vp. Jozef *Griegely* hovoril o cirkevnopolitických zákonoch veľmi vtipne. Pri reči tejto dokázala sa tá starodávna pravda, že Slovák akoľvek utláčaný, biedny, zaostálny: predsa vždy je hlboko nábožný. Náš ľud sa s cirkevnopolitickými zákonmi nikdy nespriatelil: ako ho tie premeny trápily v čas prvý uvedenia zákonov nových, tak ešte aj po dnes deň úzkobno očakáva vyzdvihnutie týchže zákonov.

Za ním rečník p. Ján *Janček* o inkompatibilite vyslanco. Reč táto je veľmi poučná, preto ju v tomto čísle v celom obsahu uverejníme.

V prešporskej stolici v Böösi vypadlo shromaždenie tiež skvele. Predsedoval ml. gr. Ján *Zichy*. V reči svojej dokázal, že práve teraz je ľudová strana čo najviac potrebná. Szélllov pokoj je len pre darebákov dobrou výhovorou: statočný ľudák nikomu k vôli nemôže byť lahostajný oproti krivdám, ktoré cirkev katolícka a kresťanstvo vôbec trpeť neprestáva. Fraňo *Bonitz*, redaktor, «Alkotmány»-a o liberalisme a dr. Alexander *Ernszt* o sporoch veľmi zaujímave rečnili, dr. Ernszt pekne rozložil šafárenie sporiteľní. Predstavil s číslicami čierno na bielom, jaké nesmierné zárobky majú sporiteľne prešporské z ľudu! Poslucháčstvo bolo rečou dra Ernszta dobre už nafadené k počutiu reči nasledovného rečníka: Karola *Kálmána*. Ľudia začali plakať, ba aj sám slúžny hlboko

bol dojatý, keď Kálmán nadšenosťou rozložil smutné polohenie terajšie ľudu kresťanského.

Keď ešte predseda v primeranej reči k vytrvanlivosti povzbudil poslucháčov, shromaždenie v najväčšom oduševnení rozišlo sa.

Nápadné bolo pri tomto shromaždení, že kňazstva nesišlo sa naň tolko, ako povedzme v Ružomberku, zato ale ľudu bolo dobrých 5000. V Ružomberku duchovenstvo celého okolia bolo prítomné vyše 30 kňazov, kdežto v Böösi boli snáď len 6-ti či 7-mi. Je to síce nie potešiteľný zjav, no ale ľudová strana je nie kňazská strana; a konečne 6—7 horlivých apoštolov viac stojí nežli niekoľko judášov. Nevieť veru, čo by taký judáš odpovedal ľudu, keby sa ho pýtali: či je ešte ten pastierský list všetkých uh. biskupov v platnosti, v ktorom sa liberálmi vymyslené civilné manželstvo ztracuje, alebo že jako to môže byť, že z kazatelne museli pp. duchovní tento list pastierský veriacím prečítať, a v skutku ale bratříckujú sa s tými liberálmi, ktorí ten biskupmi zazlievaný civilný sobáš vymysleli a od neho odstúpili nechcejú? Či takých pánov nebudú držať ľudia za planých komediantov, ktorí ináč kážu a ináč verejne chovajú sa?

Liberálni pp. farári r. katolícki. V lipovskom sv. Mikuláši na porade liberálov súčasťnil sa aj r. katolícky farár *Žigo Plathy*. O tomto pánovi sa hovorí, že je veľmi tuhý Maďar ember. To je jedno.

V Prešporku zariadzovala sa tiež «strana liberálna prešporskej stolici» a na porade sišlo sa ich asi 40. Sami úradníci, židia a 5 r. katol. farárov. Sú to:

Ignác *Goná*, stupavský,
Mikuláš *Madurkay*, čatajský,
Mikuláš *Oláh*, gajarský,
Alex. *Leszkay*, naďmaďarský a
Žigo Kisfaludy, šamorinský farár.

O týchto pánoch tiež hovorí sa, že sú zubatí Maďari, čo je samosebou veľmi čestné.

My kňazský stav spomenutých pánov povinní sme šetriť. Ale povinní sme šetriť aj útle city nábožné slovenských katolíkov sverených týmže pánom.

Preto osmelujeme sa zpytať tých pánov na voľačo. Pýtame sa Vás pp. liberálni farári, *zdáľiž ste prečítali z kazatelne ten pastiersky list, ktorý všetci uhorskí biskupi vlastným podpisom spoločne upravili na všetkých veriacích katolíkov, a taký prečítať z kazatelne všetkým duchovným pastierom prísno naložili?*

Pýtame sa Vás, *zdáľiž rozpamätáte sa na to, že v tom liste civilné manželstvo je ztracované ako súložníctvo, a že tie najväčšie cirkevné tresty sú určené na takýchto súložníkov?*

Pýtame sa Vás, *či viete, že tento pastiersky list v plnej platnosti stojí až po dnes?*

Toto všetko viete, lebo vedieť musíte.

Keď ste vy teda slavnostne vyhlasovali učenie cirkve sv. z kazatelne o civilnom manželstve, ktoré učenie rozhodne ztracuje cirkevnopolitické novoty: nuž ako-že môžete predsa ísť ratovať so židmi a liberálmi tie isté novoty, ktoré ste vlastnoustne z kazatelne v mene cirkve

sv. verejne zatracovať museli. I nevyhovárajte sa, že ved liberáli upozorňujú aj na cirkevný sobáš. To nič neplatí. To vedeli aj osv. biskupi, že liberáli takto robia, a predsa vydali ten list. Nuž zdá sa, že osv. biskupi robili si len žart s veriacimi v tom liste?

A ešte voľačo. Kto je tuhý Maďar, nech je aj tuhý katolík. Ináč jesto sa čo obávať, že ľud odvráti sa od netuhého katolíka: ale preto, že je ten slabý katolík spolu aj tuhý Maďar, nuž odvráti sa aj od tej tuhosti jeho maďarskej. Na takýto spôsob teda velice zle poslúžite sa vlasti.

Ľudové shromaždenia budú sa odbyvať v nasledovných mestách:

Septembra 29-ho bude shromaždenie v kézdi-vásár-heľskom okrese v *Lemhényi* a druhé v *Odole*.

Rečník budú: Dr. *Fraňo Major* ako predseda, *Ján Molnár* o ľudovej strane a *Karol Kálmán* o tom či je ľudová strana potrebná.

Septembra 30-ho budú tiež dvoje ľudové shromaždenie: Jedno v *Lenti* a druhé v *Páke* v dolno-lendvan-skom okrese.

Rečnia: gr. *Ján Zichy* ml. ako predseda, *Františ Buzáth* o ľudovej strane, *Jozef Farkas* o malom hospodárstve a dr. *Alexander Ernszt* o spolkoch.

Októbra 7-ho bude shromaždenie v *Pacsi*.

Predsedom bude gr. *Aladár Zichy*.

O revízií cirkevno-politických zákonov rečník bude *Karol Szentiványi*.

O položení málohospodárov a o snahách strany ľudovej *Jozef Farkas*.

O úlohách strany ľudovej *Karol Kálmán*.

Vojna v južnej Afrike. Präsident Krüger vytrhol sa z rúk Portugalcov; príde do Európy.

Anglický hlavný veliteľ Roberts vydal túto proklamáciu:

«Krüger prešiel cez portugalskú hranicu a formálne zriekol sa präsidentstva. Jeho zrieknutie sa veci Búrov malo by ukázať burgerom, že pokračovanie v borbe neprinesie im úžitku. Oni pravdepodobne nevedia, že 15.000 ich spoluobčanov je v zajatí a že ani jeden z nich nedostane svobody, kým všetci, ktorí sú ešte pod zbraňou, nepoddajú sa bez podmienky. Burgeri majú povážiť, že ani od jednej z drážav nemôžu očakávať zakročenia. Veľká Britania je odhodlaná priviesť do konca vojnu, ktorú vypovedaly jej predošlé vlády republik. Vyjmúce nevelkých krajov, ktoré zaujíma armáda Botova, vojna premenila sa v nepravdivé, neodpustiteľné operácie. Narušil by som svoju povinnosť, keby som neupotrebil všetkých prostriedkov, aby takémuto nezákonnému spôsobu vedenia vojny bol urobený koniec. Prostriedky, ktoré upotrebit som prinútený, prináležia k tým, ktoré sú predpísané vojenskými obyčajmi. Sú záhubné pre krajinu a spôsobia Búrom nekonečné strádanie. Čím dlhšie bude trvať partisanská vojna, tým prisnejšie budú sa používať tieto miery.»

Vojny v južnej Afrike je teda skutočne koniec. Bez

vodcov vo vrchoch potulujúce sa pozostatky bojovníkov búrskeho chytro zničenia. Presila hrabivých svedolníkov teda zvíťazila a stroj sa pažravo hltat svoju korisť. Neďivme sa tomu, veď je Anglia vyhladovaná. No všetko do času, Boh na veky. Anglia ztratila Ameriku, Austráliu, o nedlho ztratí Kanadu a o Indiách nik nevie, zakaľ tieto bude vstave udržať. Čo má prísť nevystane. Jako v Amerike utvorili sa «Spojené Štáty» a vyprataly Angličanov, tak sa ony istotne utvoria aj v Afrike. Kým sa to stane, celý svet sústrasťou provádza smutný osud katovaných Búrov.

Vojna v Číne. Nemecko žiada pomstu za zavraždenie nemeckého posla. Len tak môže sa vraj pustiť od vyjednávaní s čínskou vládou, jestli tejto jeho žiadosti bude vyhoveno.

Zo Šangaja oznamujú — nakoľko hodnoverne, nemožno povedať — že ruské, francúzske a americké vojská už odchodia z Pekingu do Tiaňčzina.

Rusko bolo prvé, ktoré žiadalo od vlád, aby z Pekingu vytiahly. Neposlúchla len Amerika. Tá vytiahla s celým vojskom. Ponevác ale čínski boxerí zase stroja sa a vraždia kresťanov, Rusko zasiela ta nové sily. Cisarovná vyslovila sa, že keď donútená bude, hotová je vojnu viesť trebárs s celou Európou. Teda na pokoj v Číne nedá sa teraz ešte ani pomysleť.

Otcovský hlas k svojmu ľudu. Napísal a Rodákom svojím venoval: *Andrej Rojko*, jubilárny r. k. kňaz, farár na odpočinku. V Budínpešti. Tiskom Tlačiarne sv. Gerharda nákladom pôvodcovým. Cena jedného sošitu 10 hal., 10 sošitov 90 hal., 50 sošitov 400 hal., 100 sošitov 760 hal. Knižočky obetivý rodofub môže odpredať, alebo rozdať. Peniaze pošlite na: «Szent-Gellért-nyomda, Budapest, VIII. Práter utcza 44.

Musel by mať z kameňa srdce, komu by neišlo do plaču, pri čítaní Otcovského hlasu tohoto. V ňom odoberá sa náš milený rodofub, stárec blizo 80 ročný od teba ľudu slovenský! Zároveň i uverejňuje svoj testament tebe ľudu venovaný, záležiaci v dobrých radách pre teba. Sú v tom dielku složené vaše krivdy a zťažnosti a je tu vyrečený ortiel nad nepriateľmi vašimi s tou neohrozenou smelosťou, ktorú ste vo spisoch Rojkových vždy obdivovať mohli. Pôvodca si sám želá, aby jeho posledné slová k vám *neomylnne každý rodák a každá rodáčka sebe obstarala*. Áno, urobte to: tých 5 kr. každý môže na to venovať — ale urobte to čím skorej, urobte to hneď!

Pánov dopisovateľov prosí redakcia o prepáčenie, že sme nemohli odkazy uverejniť. Prídu budúce.

Inkompatibilita a liberálni vyslanci.

Ctené shromáždenie!

Prv, ako by som na pravý predmet mojej reči presiel, za potrebné držím niekoľko slovami vysvetliť: čo je to inkompatibilita.

To je slovo latinské a znamená tolko, ako «nesnášanlivosť.» Na kolko sa ale toto slovo v politike užíva, znamená, že sú niektoré úrady a úradne postavenia, ktoré sa nesnesú s vyslaneckým postavením t. j., sú isté úrady, ktoré ablegát, pokiaľ je on ablegátom zastupovať nemôže; alebo naopak. Aby ste ale lepšie porozumeli, prednesiem jeden lebo druhý príklad. Hlavný župan, vicišpán, slúžny, stoličný alebo štátny úradník, sedriálny sudca, okresný sudca nemôže byť vyslancom; musí sa prv úradu vzdaf.

Toto je tá inkompatibilita v užšom smysle slova, a toto má svôj hlboký význam. Bo kto sa o vyslanectvo uchádza, uchádza sa a berie na seba taký stav a povinnosti, ktoré všetky sily, vedomosti a schopnosti jedného muža vyžadujú. Ale Bohužia! o to sa ani vysoko ctení «otecovia vlasti» a čo je o mnoho horšie: ani voličia neobzrú, či títo vyslanci chodia do snemu, či navštevujú snemovné zasadnutia? či sa starajú o záujmy svojich voličov? Či prednášajú týchto žiadosti a potreby? Oh nie, oni mlčia ako štuky! Čo-že je týmto pánom milšie: záujmi ludu, či záujmi jich?

Ale vlastne, akože môžem klásť takéto otázky, keď ste očuli len pred chvíľkou že žiaden úrad nesmie zastupovať, vskutku nie. Ani netúžia po nich, bo tieto úrady vyžadujú mnohé strádanie času a práce, a pomerne nízko sú platené. A čo je hlavné, tam treba pracovať. Títo páni nepozerajú za stoličnými alebo štátnymi úradami. Oni poľujú na také, kde je mnoho pláce a žiadnej práce.

Nuž a či jest aj také, sptáte sa, keď sa dnes fažko žije, dnes sa človek poí a fažko vyhľadáva každodenne potrebný kúsok chleba, ak nechce do ruky pútnicku palicu vziať a ta za more zutekať.

No len že pomaly, kolká bláznivosť by to bola, sa s liberálnym vyslancom porovnať! Isté úrady sú len pre liberálnych vyslancov a nie pre hlúpy lud, ako nás pomenovala nekďajšia veličina bývali ministerpredseda Weckerle. Ano, my sme hlúpa massa, ktorá je len pred volbami dobrá.

Sú mnohé banky, sporiteľne, podniky, fabriky, železnice, ktoré majú do činenia s ministeriumom. Tieto ústavy, aby si čím väčšie výhody od vlády vymohli, aby s čím väčším osohom pracovať mohli, usilujú sa na svoje čelo čím viac liberálnych vyslancov si získať.

Nuž to viete, že ruka ruku myje, a tak oni dajú ablegátom za darmo vysoký plat a títo u vlády sa usilujú čím väčšie výhody vydobíť.

Ale aby ste mna zle nerozumeli: tieto ústavy nepodplácajú, čo Bože chráň! Oni si týchto ablegátov pekne-rúče vyvolia za direktorov, výbornikov, radcov at.d. No a takito len potom zaslúžia plat, bo za darmo ani

Pánu Bohu neslúžime. Oni im tedy dajú plat, honorár tantiem, alebo ako to už volajú; dajú im istí percent z čistého osohu.

Nuž a títo potom sú zaviazaní pre tieto ústavy čím väčšiu výhodu od vlády vydobíť, lebo štát je najlepší kund, a tak čím sa viac trží, tým väčší percent osohu a z toho tým viac do ich vrecka.

Nedávno jeden otec vlasti, ktorý bol predtým vysokým štátnym úradníkom, prv nežby sa s týmto úradom rozlúčil, vydal nariadenia, žeby všetky jemu podriadené úrady a školy potrebné papierove potreby od jednej istej papierovej fabriky objednávali.

Keď ako kandidát prepadol, stal sa predsedom tej fabriky: no kto-že mu to za zlé vezme?

Jesto jedna plavebná spoločnosť, ktorá sa volá «Adria». Táto má od vlády vysoké summy na pomoc. No a vláda s našimi krvov vyrobenými grošami manipuluje. Ale správa tejto spoločnosti je pre liberálnych vyslancov teplou hradou: jeden je v nej predseda, druhý radca, tretí výborník at.d., všetko s veľkým platom.

Keď by ale títo páni sa uspokojili s jedným platom alebožto úradom, no ešte by to len obstálo. Pomyslel by si človek: koná veľké povinnosti, zaslúži; však aj Písmo sv. hovorí: hoden delník mzdy svojej — zastupujú lud dľa najlepších síl svojich, nech majú aj dáku obnošku.

Len že tomu nie je tak, to vám hned dokážem. Lebo zriedkavý je ten medzi nimi, čo má len jeden úrad, sú aj takí, čo majú 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 15, 20 ba aj 30 úradov! Sú v toľkých bankách alebo fabrikách, podnikoch ako direktori, poddirektori at.d., a dľa toho plat berú. Nuž potom sa najdú takí medzi nimi, čo mimo vyslaneckého platu 60—80 tisíc zl. berú ako direktori, poddirektori at.d.

Roku 1897. vyšla jedna knižka a táto nás presvedčuje, že 100, slovom jedensto liberálnych ablegátov je zamestnané pri 343 bankách, sporiteľnách, železniaciach at.d. ako direktori.

Tu máte z tých mnohých vedľa mena niektorých: Max Ábrányi pri 8-mych; Bedő Albert pri 11-tých; Berzeviczy, Max Falk títo len pri 7-mych ale sú všetky dobre mastné; Edmund Gajári pri 17-tých; Gejza Kubínyi, ktorého sme mali česť pri voľbe 1898. tu vydeť, ten pri troch mal sa začo oduševnovať za liberálov. Na dôvažku má niekoľko koncesí na vicinálne železnice.

Kubínyi Árpád, dolnokubínsky vyslanec tiež slúži jednej banke za 20,000 zl. Za týmito nasleduje Leo Láncezi, ktorý pri svojom veľkom zamestnaní stačí 17. bankov a fabrik farchy znášať; nuž za hodní plat, lebo vyslanecký si drží len na prepitné sluhom týchto ústavov.

No sl. banky nezabudly ani na nás Slovákov, lebo rodák náš, pán P. Matuška a vyslanec mikulášsky má 7. bankov; no proti 17. je on len piďimužik.

Aurel Münnich prišiel ako tenký fískalik do Pešte a dnes pri 8. direkcíach tak stltnúl, že sa pod jednoduchým fiakerským kočom kolesa lámu, a museli dať extra voz spraviť s kanónovými kolesami, aby sa z jednej direkcie do druhej vozil mohol.

Pulský Gustik, Podmanický Fricko, Pollák, Rosenberg, Szemere, Smialovský, Tolnay aj Talján Belo vedia dobre spojiť vyslanectvo s dobrými platmi direktorskými.

No nesmiem zabudnúť na Tisza Pištu, tohto výtečného obrancu vlasti, ktorý tiež svoj rozumček vie vykoristiť pri rozličných bankách.

Všetkých ale prevyšuje Móric Mezei anebožto Mezei Mór, ktorý okrem vyslanectva nie menej ako pri 33 všeliakých ústavoch je zamestnaní. No nie je to výborná chlapina, výteční vlastenec?!

Nuž a teraz ďalej.

Kolkí dostávajú pensie! Tento priestupok tak ďaleko sa vožral do strany liberálnej, že sotva najdeme zo starej tej liberálnej strany, ktorá čítala vyše 300 hlav, 40 čistých, to jest, čoby neboli lebo direktori, výborníci atď. pri všeliakých ústavoch alebo pensiu nemali.

No a títo pensionisti to sú vám len chlapi! i pensiu i plat vyslaneckej beru. Nuž moji dráhí roľníci čo poviete nato, však sa vám len ráz rodí na zemi a lúke, a týmto po koľko ráz?

Teda čo je to? štát má dľa pravdy a zákona dať pensiu len zostaralým alebo skrz nemoc ochromeným úradníkom; nuž pravda je, že vláda pri tých, ktorých liberálna strana nepotrebuje k jej zveladeniu, zákon prísne upotrebí; ale je inšie, ako nám nedávna zkušenosť ukazuje, keď treba n. pr. zaplniť s liberálom v niektorom okrese vyslanca, a niet ho kde vziať. Nuž pomôže si pensionovaním a to potom ide chytřejšie; ako toľ nedávno u nás tomu chudobnému učiteľkovi, ktorý tiež pri tomto je bankárom a cheel na všetku silu byť chorým človekom a na základe choroby srdca si vydobíť pensiu a trampoty učiteľské zameniť s pohodlnou palicou rychtárskou. No a zdravia nadovšetko: to i ja hovorím, a teraz ho má i bez palice rychtárskej.

Nuž ale pri ablegátov ti najdú istú chybu a tomu to ako hovorím ľahšie ide; n. pr. povedia, že má úradnú chorobu, ktorú volajú paralysa progresiva, to jest: že je fíchý blázon a vyhlasia ho za nesúceho uradovať; ale ľud zastupovať je liberálom každý súci, kto vie hlavou kivnúť.

Nuž a teraz sa opýtate, či na toto niet zákona? o áno, ovšem jest, ale kto že sa stará oň? nuž nikto!

Nuž hľa i zákon mať i takto sa nestaral! To vám je takto: nás súdíf, na to sú sudcovia okresní, sedriálni, slúžnovskí, rychtárski atď., ale ti si medzi sebou sami súdia, a tak to vyzerá s tým zákonom, ako keď kapustu na capa zveríme.

Alebo tieto veci sú hádam neznáme snemu dnes, kde novinári všetko vykutajú, i tie najmenšie veci, i tie najväčšie tajnosti, ktoré aj slepé kura vyhrabe?

Veď ľudoví vyslanci ich už nieráz nastolili a oznámili v sneme. Táto strana pri každej príležitosti poukazuje na prechmaty a nezákonnosti tieto, ale liberáli capa na zajaca, barana na vlka obrátia. Tu príklad: Dokázano bolo nad slnce jasnejšie, že pán Štefan Tisza nezákonnite sedí v sneme, lebo je direktorom tej «Adrie». Márne boly všetky námahy!

Veď by nebol synom veľkého Kolomana Tiszu, keby ho neoslobodili. Oslobodili vám ho a tam sedí ďalej a čaká sfa dedič na stolec ministrepredsednícky! ten mu už aj po praslici patrí.

Nuž teda páni ablegáti ho oslobodili, lebo sú zväčša s ním tam v jednej peci a berú podobné platy.

Konečne na mnohé naliehania ľudovej strany nemohli vec nechaf tak, a dali ten zákon o inkompatibilitate reparovať, lenže ja som neveríci Tomáš.

Tento zreparovaný zákon ani za marný mak nebude lepší od prvšieho, lebo ten, čo ho v nove osnovuje, i dnes sedí dobre platený v jednej textilnej fabrike podporovanej štátom.

Mnoho som hovoril o tom, čo sa nesmesť s vyslanským postavením, teraz chcem povedať, čo sa smesť a aký má byť vyslanec ľudu.

Vyslanec ľudu má biť bezzistní!

Má pracovať za ľud, má hovoriť, dozerať, kritizovať, čo je zlé; súdíf, tvoríť v prospech ľudu!

Nech nesedí bez práce, nech nevystane ani z jedného snemovného zasadnutia, nech tam sedí ale nie v bankách, z ktorých bez práce jedine za protegovania báječné summy berie. Keď sa stal ablegátom, nech plní svoje povinnosti verne, nech nederie dve kože z barana a to ešte zo živého. Keď nemôže iné, nech dozerať aspoň na prechmaty vlády, poukazuje na nesprávnosti jej.

Ako dnes jeden drevo a dubokupec zo štátom majúc smluvu, upadnul a svetu chudobnému ťažké tisíce zadržal; oj, o to sa naši liptovskí ablegáti neobzrú, aby tomuto biednemu ľudu ku grošu dopomohli, ale hádam, aby tamtoho z mláky vyviekli.

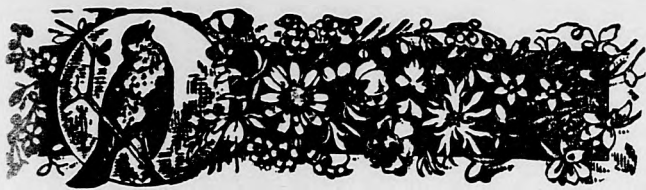
My Ružomberčania od 33 rokov, to je 1/3 stotolia posielame liberálnych vyslancov, nuž a či jeden prehovoril za nás slovo? Ale čo! mlčia ako mreny, neprehovoria ani slova, vyjmú ak to za reč veľkú hore vezmeme, že jeden na sneme povedal: zavrite tie dvere, lebo fahá, cüg je.

A mal sto príčin prehovoríť.

Nuž tak ctené shromaždenie ako vidíte, ti liberáli sú len pre seba, a tak v dnešný čas je jediná stránka ľudová, ktorá na sneme zaujíma sa za ľud, zaujíma sa jeho biedy, ľudoví vyslanci sa neštítia aj do kolíb tehliarských robotníkov vníť, o biede a krivde na nich páchanej sa presvedčiť. Táto strana sa teda stará o ten biedný ľud. Tejto vyslanci nie sú bankdirektori, správcovia, údovia všeliakých dozorných a spravujúcich výborov, ale pracujú a pečujú za ľud, a preto by ju rady ostatné stránky ohňom i mečom vyhubiť z povrchu zeme, ale «*Hrom i peklo, márne vaše proti nej sú vzteky!*»

My ju nedajme, pokiaľ ľudová strana povinnosti oproti ľudu plní; držíme sa jej, dvýchajme jej zástavu, veď je to strana naša, bojujme za ňu, neopúšťajme, ale rozširujme ju! No ufám, že z nás tu prítomných žiaden ju neopustí; a tak privolávam: dolu s liberalismom a všetci volajme zo srdca, jedným hlasom, jednými ústami: *nech žije ľudová strana!*

Ján Janček.



BESEDNICA.

Slávik.

Keď som išiel z hájika,
čul som kloktat slávika.
Z toho kloktu, z tých akkordov
znela žalosť veľiká.

Vzdychnul vetrik lútavý,
sústrast šeply dúbravy ...
Nelkaj, cný tvor, čas dobrý hoj,
rany srdca uzdraví.

Ach, Bože môj, prebože,
speváčku sa spomôže;
a tú moju dušu bôhnu
kto vyliečí, hej, ktože?

Trápnych záhad sirý vták
hútam, rješim tak i tak.
Avšak hmlistých tajm krdel
horkosťou mi vlaší zrak.

Zronený ja skrz i prez,
bôh, sten slúcha hora, les.
Ach, kde ká sluj čarodejstva,
kde odkliatby nežný hles?

Nikde, nikde! zavzlyká
duch môj súžbou slávika.
Mne len prameň trampôt prýšti,
bieda, úzkosť všeliká. *Dlh. Poľskij.*

Francúzsky šparák.

Na stotísíckrát Vás pozdravujem ja, aj naša Hana, aj náš Cyrill, a aj švagor Zaošek, ktorý prišiel sem na parížsku výstavu, a Vám ruky-nohy bozkávame, a tešilo by nás, keby Vás tieto riadky pri dobrom zdraví natrafili ráčily. My sme chvála Bohu zdraví, ktorého zdravia aj Vám zo srdca vynšujeme. My sme už vo Francúzsku dobre privykli, len tá naša Hana sestra nijak sa nemôže tú francúzštinu naučiť, a veď som jej už kolkorazy povedal, aby sebe najprv hubu zavrela a len cez nos vyprávala, a potom sebe zase nos zapchala a len z hrtána slova vyhadzovala. Táto metóda* je o mnoho ľahšia nežli Ollendorfová** alebo metóda Langšajd-ová. Tento pedagogično-technický spôsob francúzštinu sa učiť odporučal

* Metóda, t. j. spôsob.

** Ollendorf složil zvláštny spôsob naučiť sa cudzé reči.

bych aj do reálek professorom; lebo veru sa žiaci toľko natrápia, ako naša Hanka a dobrý Francúz ich predsa nebude nič rozumieť. — My sme si už otvorili fabriku na fajkové šparáky. Naš címer už ohlasuje po celom Francúzsku náš slovenský priemysel; naša firma je už aj improtokolovaná: «*Fabricque lès pipès šparáklès. Frerès slavès: Lujz Cvaifús et Jeán Zaošek, compagnie*» — a jak nám tak pôjde ako dovčulku dobre, otvoríme sebe aj filiálku vo Španielsku v meste Barcellona. Tovar náš zväčša sa vyváža do «Kongo» štátov afrikánských pre Černochoch.

V celom Francúzsku je nateraz celkom ticho, od kedy präsident republiky omilostil tých pánov, čo to z tej «pannami» toľké milliony povyvlekovali, aj toho vojaka kapitána s tými troma nohami, čo to prezradil Nemcov Francúzom, z čoho potom toľké mrzutosti boli a židákovo darmo čo len pajedili a tí zase od jedu na truc peniaze vyhadzovali. Čudní tí Francúzi! Toho kapitána najprv odsúdili, potom k tomu ho aj zavreli a ďaleko ku jakémusi čertovi odvezli, potom ho zase lutovali a zase ho sebe nazpät priviesť žiadali a to s krikom veľkým a po mnohých beháčkách ho celkom aj s tými pánmí, čo tú «pannamu» oškodili, za najstatočnejších ľudí vyhlásili a omilostili a z áreštov povypúšťali, na čo veľká radosť v krajine nastúpila, tak že paprškeľky radosti tej až do Pešte siahali.

Včul páni Francúzi chystajú sa mníchov, mníšky a Jozefitov, ktorí opatrovali nemocných po špitáloch, učili deti v školách a v kostoloch kázali a spovedali, z krajiny ven povyháňaf, lebo že vraj oni sú príčina a oni nahovorili tých pánov aby «pannamu» okradli, a aj toho kapitána s tými troma nohami navedli, aby prezradil Nemcov Francúzom, alebo a či už naopak to bolo, už sa neviem rozpamätaf. Božičku z vysosti! to mi práve tak prichodí, ako tie naše uhorské liberálne volby! Všetko zlé zvalili na ľudovú stranu; že vraj ľudová strana terorizovala, t. j. že liberálom strachu do galôt nahнала, keď žandárom a vojakom kázala strielať do liberálov, že notárov a úradníkov ľudáci zo služby povyhadzovali a liberálom nedovolili ani hlasovať, medzi kordonami ich s hladom a zimou trápili, ba aj mena liberálnym voličom ľudová strana v lajstroch volebných pofalšovala k. pr. kto sa volal: Hlatký Jano, napísali že: Rapavý Vendelin a Kašpera Motyka napísali že, Izidor Flinta. A kňazi, zvlášte ale kapláni vraj najviac terorizovali liberálcov s peklom a s čertom, na ktoré veci oni predtým jakživ neverili, ale počas volieb tak tuhú vieru dostali, že to zo strachu uverili a zo samého strachu peklom a čertom naľakaní hlasovali, čo i tak nič nestálo, lebo to bolo násilie. Rozumie sa, že po voľbách liberáli ztratili zase vieru na peklo a na čerta, tak, že niejeden, ale ani všetci kapláni celej jednej stolice by neboli vstave ich nastrašif a terorizovať. Ja ale myslím, že ten strach sa zase pri voľbách prebudí ako zlé svedomie v hodinu smrti, a vtedy zase budú slovo božie chodiť počúvať a do Pešte vypisovať o pomoc, že sa zase bliži peklo a čert ku hranicám liberalizmu.

No darmo je, čo je pravda to je pravda! Ja som sám videl, ako kapláni veľké vrecia fahali a vliekli zo železnice, v ktorých vreciach bola zapakovaná trachoma t. j. slepota egyptská, ktorú ľudová kancelária dala direktke z Egyptu z Kaira doniesť. Len že v Rjeke zamenili vrecia, tak ako to aj s vínom talianskym robia, že ho zamenia s vodou — a keď kapláni po dedinách vysypali z vriec tú trachomu na liberálov, ona — lebo bola kunstovno zfalšovaná lapala sa len ľudovej strany, a tak ľudáci dľa zákona nemohli hlasovať, veď ako slepí, neboli by poznali svojho ablegáta i tak.

Tak podobne som videl, ako farári viezli tri kistne z Ruska plné slinačkou a paprikovou chorobou, aby túto nemoc dostali liberálci, ale aj tu prevekslovali na železnici kistne a keď to farári otvorili, chytila sa slinačka a nechťová nemoc ľudovej strany, ktorá preto musela doma sedieť a voľby prevedli sami liberáli.

Dvaja kapitulníci a jeden dekan doniesli z Lajpeiku v brčkách kachové bacille, aby každý ľudák pod nos strčil také brčko liberálcovi, že hneď sa ho kach lapí. Ale volebný dôverník jeden ľudákom potrhla cedulky a zo širákov odznaky poodhadzoval a tak tí, ktorí mali úlohu brčka kachových bacilov pod nos strkať liberálom, nepoznali svojich ľudí a týmto dávali to pod nos, tak že ľudáci všetci dostali kach a konskí doktori ich pozaháňali a niekde aj ako kachové kone kroz žandárov postrieľať rozkázali.

Počúvame, že v Uhorsku sa radia o furmankách a platoch furmaniek volebných, lebo sa vraj nesluší, aby voličia chodily pešo, ako vandrovní tovariši a žobráci, aby kňazi nemali príležitosť s procesiou ako na púť s voličmi demonštrovať a po ceste sa snáď aj modliť. Ale veru ja sa obávam, že ľudákom liberáli poberú všetkých furmanov alebo ich koňom nadyšputujú zase volebno-ablegátsky kach, a ponevác voličia peši nesmia viac ísť voliť, nuž zostanú doma.

Holt! už som sa zatáral a s mojím šparákom do politickej močky som hlboko pichol!

Čítali sme, že v Námestove v Orave sa jeden žobráccky chlapec s nožíkom zarezal a že si potom nožík s uterákom poutieral a cez parkan sa predriapal a dosky zakrvavil a k susede šiel do pivnice zomreť. Nevídali jedného žobrácckého chlapca, ktorý už pil a neskôr by bol náležitým korheľom zostal! A či nemáte dost chudobných detí? Čo bedákate nad jedným žobrácckom a vyhľadávate, že kde je jeho krv? Však to vec naturálna, že keď sa zarezal tak mu aj krv musela odtiecť, teda v tele ju nemôže mať, ako zadusené holubiatko. Nuž a keď vaše ženy zarezú hus a krv im do mysy vytečie, pravda nerobia škrek, že v husi není krve! No a Oravčani u zarezaného hľadajú krv! A či snáď u nich keď zarezú ovcu krv sa do tela ovčieho utiahne? Žandári dobre spravili, že ich išli tam vyhrešiť aby nepokúšali a nehľadali krv, keď už raz vytekla a po parkane sa rozvláčila. No ja sa nemiešam medzi ich poriadky, čo ma tam po nich.

Bolešovskí drotári nám písali, že ich pán farár na stoličnom dome držal výbornú reč, čo aj v novinách

«Nyitrai Szemle» stálo; v ktorej reči sa chválil, že jemu je jedno, či je on katolík alebo mahomedánsky derviš, lebo nazarenský švec-kňaz, či budhista alebo mormon americký, ktorí toľko žien majú ako kohút sliepok, a či pohanský kňaz táltoš, čo kone zabíja a derie! A že toto sa veru neľúbilo aj tým pánom, čo ináč na vieru tiež veľkú váhu nekladú, a že si aj hlavou pokrútili nad tým.

Že veru, veru aj im — drotárom — je jedno, či ich farár je takej alebo takej viery a že štólu odvčulku pošlú socialistom — ktorí žiadnej viery nemajú — do Pešte, však aj im to všetko jedno, či tomu platí či tomu. Ja som im ale odpísal, že aby to nerobili, ale išli ku pánu farárovi svojemu a doniesli mu jedného kohúta a poprosili ho, že keď ten kohút zaspieva, že aby si pán farár spomenul na sv. Petra, ktorý za 25 rokov držal kohúta v klietke ako páni kanárika alebo slávika, a vždy keď mu kohút zaspieval, sv. Peter začal plakať, lebo sa vždy rozpamätal, že u Kajfáša medzi radnými páni nešíkovno povedal na Pána Krista. A sv. Peter veru inakší chlap bol, bol pápežom, čo je viac ako dedinský farár a nehanbil sa za kohúta a povedal, že veru v radnom dome u Kajfáša zle povedal a spravil; prečo by sa teda mal hanbiť jeden farár z dediny povedať: hej! teringgetté! ale som z motyky vystrelil! som veru potáral — nuž druhý raz to napravím.

Keď som býval ako mendik u mojeho ujčeka farára, ten veľmi rád mal kohúta a vždy mi hovoril, že kohút je kňazský vták, lebo sám Ježiš Kristus, keď sa Peter vystatoval — ako mnohý pán farár na stoličnom dome — upozornil ho, že veru špatno pochodí, aby sa nerozhadzoval a že prv, nežli kohút zaspieva, tri rázy ho zaprie falošnou prisahou! Kajfáš bol kňaz, už aj ten mal kohúta — môže byť len na pečienku, čo mu veriaci židáci doniesli — a keď Peter zle spravil, Kajfášov kohút zaspieval. Spasiteľ pozrel na Petra, ten sa až vtedy zbadal a začal vrelými slzami plakať a pokánie činiť. A potom vždy aj ako pápež mal kohúta v dome, symbol pokánia.

Preto aj keď kde zakladajú faru, vó vizitácii kano- nickej najdeš, že veriaci dávajú farárovi kohútiky! Od- kiaľ som ja, tam od šest mlynov dávajú po 4 kohútiky každý mlyn. Ty by si sebe myslel, že to len nosia fará- rovi na pečienku, aby kohútka zjedol aj s kaplánom? Veru nie celkom! Vidíš, kňaz je človek, ako bol aj sv. Peter a ako si aj ty, i tebe kňaz ohlasuje pokánie, napo- mína Ťa ako kohút, aby si sa rozpamätal, čo si zlého Pánu Bohu a aké mrzútosti Spasiteľovi porobil! — Nuž ale kňaza chudáka nemá kto napomínať, veru ty mu do očí nepovieš, aby sa popravil, keď ticnul nosom tak ako ty do prikazu božieho — ty ho najviac ak za chrbátom ohovoriš, zneuctíš ako farizej. — Ba keď sú aj kde dvaja kňazi a jeden druhého chce napomenúť, nuž to neprime snáď jeden od druhého; povie: čo mne má kto rozkazo- vať, ja si nedám povedať a ja som starší atď. A tak vidíš, obydva by mohli v zátvrdlosti zahynúť.

To ale Spasiteľ dobre vedel a keď Petra vykázal na hlas kohúta k pokániu povolávajúceho, to platilo všetkým



Dcéra krestanskej lásky.

Iudom a najviac kňazovi. A preto veriaci keď nehečí a nemôžu napomenúť kňaza, donesú mu ako deti otcovi kohútka, alebo aj viac, až by na jedného nepočúval, aby ho druhý, tretí, štvrtý napomínal, aby mu prišiel svätý Peter na myseľ.

No vidíš, aj ty keď ideš predodňom susedovi kapustu kradnúť, myslíš, že ňa žiaden nevidí a hľa, kohúty z celej dediny a z bačovísk kričia, že Boh vie o tebe aby si krádež nechal tak! Ak chce pán farár váš červený fáš okolo pupka dostať, nuž u nás to dervišom nedávajú, a stavím 100 korún na jednu, že kapitulníkom zato nebude, lebo vo štallách kapitulských tátoši nesedia. Ale ja som presvedčený, že on na vašeho kohúta bude počúvať! A medzitým, to mňa do toho nič, to patrí ku dekanovi a ku biskupovi, nech mu miesto kohúta tí zakirikikajú až chečí, a až nie, to mi je tiež jedno, ako aj jemu.

Až by slavná Redakcia potrebovala naše patentované šparáky francúzske, môže slúžiť a sa zavdačiť s niekoľko tuctami

mossüe *Lujz Cvajfus*,
velkofabrikant šparákov a riadny dops. «Petit Jeána».

Ej, keby ten vtáčik ...

Ej, keby ten vtáčik tušil, čo ma bolí,
nespieval by tolko pri krovínke v poli.

Zaletel by milej k oknu,

vyštebotal verne:

moje oči čierne

jako slzia, v žiali moknú.

Ej, keby to dievča znalo moju túžbu,
splnilo by vrúcu srdca môjho túžbu.

Prikvitlo by rúče ku mne,

kuklo, blysklo snadno

útrap nútra na dno,

vyliečilo by mňa umne.

Ej, ale ten vtáčik nevie, čo mi chýba,

tá stokráska pláve v blahu ani ryba,

nepríde mi nazreť k oknu.

Preto v mojej hrudi

rieka bólu prúdi,

oči v horkých slzách moknú.

Pipuškin.

Zbožie speniažujúce spolky.

Magyar Gazdaszövetség-ov (maďarská hospodárska spojenosť) spolok «Hangya» za cieľ vytíčil si aj zariadovať speniažujúce spolky zbožia, ponevác pre malohospodárov je veľmi vážne, aby zbožie svoje nie priekupčím senzálom, lež aby ho mohli vo veľkej zásobe predať a jako dobre opatrený tovar zrovna veľkokupcom. Pavel Meskó jakožto poverený «Magyar Gazdaszövetség»-om vyhľadal v tejto záležitosti väčšie dolnozemske obce, aby vysvetlil hospodárskému obecnstvu výhody spolkov zbožie speniažujúcich. Myšlienka

tá získala sebe dobrú pôdu a sú výhlady na to, že vo väčších obciach dolnozemských utvoria sa spolky zbožie speniažujúce. V stolici temešskej v Csákove a vo Vadászerdő už aj zariadili sa spolky zbožie speniažujúce. V tejto stolici zvlášte Juraj Nagy, kráľ. radca a radný člen stoličnej hospodárskej kommissie horlí neunavene za založenie spolkov zbožie speniažujúcich. V stolici čanádскеj zariadiť sa majú takéto spolky v Battonye, v Mezökövácsháze, Magyar Bánhegyesi, Apátfalve, Nadlaku a v Čanád-Palote. V tejto stolici dr. ml. Ludevít Návay, stoličný hlavný notár vyvíňuje zaslúžilú usilovnosť v záujme tejto znamenitej veci. — Ti, ktorí budto speniažujúci, budto po-travný spolok založiť mienia, nech obrátia sa na Pavla Meskó, správcu nitriansko-stoličného ústredného spolku úverkového (býva v Nitre) akožto poverenému centrálnym spolkom «Magyar Gazdaszövetség»-u.

Pavel Meskó, správca.



CHÝRNIK.

50-ročné jubileum svojho kňazstva slávil kaločský Arcibiskup Juraj *Császka* dňa 21. sept. v Kaloči. Juraj Császka narodil sa v nitrianskej Strede roku 1826, 4-ho decembra. Rodom teda je Slovák. Za kňaza vysvatili ho r. 1850., 21. septembra. Prvú sv. omšu svoju odbavoval vo Fraštáku. Roku 1864 stal sa správcom kancelárie u primasa ostrihomského Sczitovského. Roku 1874 vymenoval ho Jeho Veličenstvo za biskupa spišského. Juraj Császka je predsedom takzvaného «hazafias tót közművelődési egyesületu» («vlasteneckého slovenského vzdelávajúceho spolku»). Ako vlastenec má veľké zásluhy, lebo slovenský ten spolok vydáva z peňazí bývalej «Matica» pre Slovákov noviny «Vlast a Svet» aj jeden kalendár, a pritom aj jedny maďarské noviny dostávajú Slováci. Dobročinnosť jeho pri osobnej skromnosti je celej krajine známa. Slávnosti jubilarne byly veľkolepé a byly výrazom úprimnej oddanosti a hlbokkej úcty veriacich.

Šikovný a šťastlivý staviteľ je teraz v Budinpešti p. Milan *Harmine* (IV. Papnövelde-utca 10.). Jeho otec bol tiež staviteľom. V Budinpešti je mladý tento muž veľmi obľúbený, samé mesto, ba aj vládne kruhy poverujú ho s prácami, tak že kým druhí stavitelia nemajú práce, on ju má na porad. Pritom je človek rozvážitý, mierny, svedomitý kresťan, ktorý nehladá stránky sdierať. Poznemenávame, že toto je nie reklam platený jeho

osobe, ale redakcia s dobrého úmyslu sama od seba odporúča ho všetkým, ktorí by väčšie staviteľské práce mali.

Pút' na Maria Stein. Slovenskí veriaci Jozefovskej farnosti budínpeštianskej budú putovať dňa 7-ho októbra (v nedeľu) na blízke pútnické miesto Maria Stein. Pútníci budú mať sv. omšu v chráme Jozefovskom ráno o 6. a pol 7. pohnú sa prívodom pod všetkými zástavami. Pút' povedie vp. Edvard *Sándorfi*, redaktor «Krestana», ktorý aj na mieste pútníckom kážeň slovenskú a sv. omšu mať bude. Vincenc *Jonec* spevár.

Znak času. Pešťbudínskym Židom na nastávajúce sviatky nestačia jestvujúce synagogy. Následkom toho na ten čas prenajmú si byty a pretvoria ich na modlitebnice. Takýchto dočasných modlitebníc utvoria vyše 300, píšeme tristo.

Žurnalistická afféra. Bánffyho «Magyar Szó» dopustil sa urážlivých výrazov proti ženským, ktoré nie sú mu dosť liberálne. Redaktor «Hazánku» Jozef Korbuly podal výboru «Otthonu», spolku maďarských spisovateľov a žurnalistov, návrh, aby redaktor dr. Pályi vyzvaný bol tie nápady odvolať a urazené dámy verejne odprosiť; ináč aby bol z klubu vylúčený. Tento návrh pretriasajúc výbor Otthonu vyslovil sa, že ponevác redaktor Pályi nie je členom spolku, preto o tej veci nič neurčia. Nuž žid je žid. Veď nie o tom bola reč či je Pályi členom spolku lebo nie, lež o tom, aké stanovisko majú zaujať novinári oproti opovázlivým nápadom novín Magyar Szó.

Nechcú maďarské mená. Krajinský výbor pre zostavenie nových maďarských názvov obcí vyzval tieto, aby osvedčili, ktoré meno chcú mať budúce úradne zapísané. Zastupiteľský sbor Brašova uzavrel, že neprijíma odporúčané meno «Brassó», ale že chce byť menom «Kronstadt» zaprotokolované. — Veľký Sibín neprijal navrhované «Nagy-Szeben», ale chce ostať «Hermanstadt»-om, podobne sedmohradská Bystrica «Bisztritz»-ou a nie «Beszterce». Biele Kostoly (Bielacerkva) nechcú byť «Fehértemplom»-om, ale radšej «Ungarisch-Weiskirchen»-om. V zasadnutí, v ktorom bolo toto uzavreté, padly charakteristické slová. Andrej Maier riekol: «My sme sa vo Weiskirchene narodili, tam sme sa vychovali a nechceme zomrieť v takom meste, ktorého meno nevieme ani vysloviť». — Zastupiteľ Greiner osvedčil, že on zo svojho zapraví útraty, spojené s premenením mestskej pečiatky. — Rumun dr. Rosiu dôvodil, že mesto má obchodné ztyky len s Nemeckom a Viedňou, tieto ho poznajú len ako Ungarisch-Weiskirchen, nech teda ostane ním.

Útok na notára. Na okresného notára mergenského (kľužská stolica) Kanuta Siko strelili, keď išiel horou. Dostal niekoľko brokov do nôh. Už viac podobných atentátov bolo urobeno na neho. Je vraj veľmi nenávidený u ľudu.

Nešťastie na železnici. Pri Markušoveciach, na košicko-bohumínskej železnici, srazily sa dňa 17. t. m. dva nákladné vlaky; päť vagónov vyskočilo z koľajníc. Väčšieho nešťastia že nebolo.

Samovražda. Maďarský sochár Mikuláš Köllő zastrelil sa v pomätenosti mysle, ktorú si priplichtil prílišným požívaním liehových nápojov.

Štvorčatá. «Journal de Genève» uverejňuje zvláštnu zprávu. Deti maliara Gehriho, štvorčatá, narodené roku 1880 v Kirehlindachu, sú zdravé a statné. Ich otec uisťuje, že vážne ani nikdy neboly nemocné a že vyvíjaly sa normálne na tele i na duchu. Štvorčatá starajú sa teraz samy o seba a majú vážne spoločenské postavenie. Dvaja mužskí členovia tohto kvarteta vybavili už vojenskú službu. Dosiiaľ nebolo známo, že by štvorčatá v plnom zdraví byly dosiahly vek 20 rokov; obyčajne zomierajú slabšie z nich v útlom veku.

Zvolenská L'upča. Najbližší dobytčí a výkladný jarmok vydržiavať sa bude dňa 4. októbra.

Maďari a Slováci. «Pesti Hirnap», vystríhajúc Maďarov pred sťahovaním sa do Ameriky, píše: «... Chudobných, bezpečných sťahovalcov nemilosrdne posielajú nazpät. A tento osud zastihne veľmi mnohých. Obyčajne zastihne on polutovaniahodného maďarského sedliaka... a po niekoľkých týždňoch navráti sa domov chorý, vychudlý a žobrák... Slovák so svojim svetozkúseným rozumom, pomocou svojich spojení a svojej vycibrenosti predsa sa len akosi cez zátvor prebije; ale maďarský robotník obyčajne sa popáli...».

Vážne pre ct. obecnstvo. Müllerov dupplovanoelektromagnetický kríž ači hviezda R. B. Nr. 86967, ktorý po celom Uhorsku obľúbený jest, má dnes jedno vysvedčenie po ruke, ktoré dôslovne uvádzame: Ctený Pán Müller! Nemôžem zamlčať, abych Vám moju najsrdečnejšiu vďaku nevyslovil, lebo jestli na svete učinnivého lieku jesto, nenie možno aby Váš prevýšil. Na jar tohoto roku bola moja matka, ktorá na žalúdok trpela a lupaním napadnutá bola už tak zle, že vôbec nemali sme nádeje našu milovanú matku životu udržať. Bola ona viac kostre ľudskej podobná a nemohla žiadnym údom hýbať. Hľadal som utočište u Vášho liečivého aparátu kríža to elektromagnetického R. B. Nr. 86967 a zkusil som ku môjmu najväčšiemu zadiveniu, že moja matka po štvorotýždňovom nosení Vášho aparátu lôžko opustila a teraz sa chvála Bohu docela zdravo a dobre cíti. Ani nenie možno dostatočne na srdce klásť každému, kto na také choroby trpí, by sa na Vás obrátil a Váš požehnaný aparát sebe obstaral. Prijmite pane Müller, v mene našej rodiny ešte raz našu najsrdečnejšiu vďaku a milý Pán Boh nech Vám žehná a za Váš vynález sa Vám odpláí. Značím sa s povďačnosťou a úctou Juro Barth v. r. v Baračke, dňa 18. júla 1900.

Pút' do Jeruzalema a sv. zeme na 1-ho októbra.
Sprievodci: *Gedeon Dömötör*, farár v Budapešti II. okres.

Ceny:

Do Jeruzalema III. trieda	142	zl.
« II.	290	«
« I.	350	«

trvanie cesty 1 mesiac.



DOPISY.

Prievidza.

Velebný Pán Redaktor!

V čísle 36. Kresťana traja duchovní vlastnoručným podpisom uverejnili jedno osvedčenie, v ktorom p. slúžného Filbergera za toho najčestnejšieho človeka vychvaľujú.

Každý, kto to čítal ihneď vedel, že týchto dobrých pánov p. Filberger trochu zaviedol: on musí aj dobrým byť niekde, lebo keby všade také kusky stváral, jako u nás, nuž by ho onedlho z nášho okresu vypuškovali tak jako ho vypuškovali z okresu novomestského. Aby páni duchovní lepšie si poznali toho líškavého pána, nech sa ráčia dopytovať na nasledovné otázky:

Nech to volakto zapiera, že keď bola voľba notárska medzi Szélesym a Ordódym — a ľud si žiadal, Szélesyho, ktorý aj mal mnoho viac hlasov — že Filberger, aby svojho kandidáta Ordódyho previesť mohol, kázal okresnému lekárovi, aby namiesto jedného votum 10 oddal. To isté okresnému tátorovi Martincsekovi kázal, aj ten aby 10 votov oddal, lebo 10 obcí volilo; a len s takýmto nezákonným hlasovaním bol vstave previesť voľbu, však tá voľba bola skrze stolicu kassirovaná.

Nech zapiera volakto, že keď dávaly prievidské ringovské dôchodky do árendy, že na silu chcel, aby tú árendu Freiburger, krčmár kazársky obsiahol, ba išiel aj do stoličného zasadnutia a tam za to bojoval a chcel, aby sa ten výrok mestskej reprezentantie, vedľa ktorého uzavreť bolo, že árendu nie Freiburger, lež mešťania prievidskí obsiahnú — zničil. A len vysoké ministerium bolo tak spravodlivé a ustálilo, že uzavretia mestské zostane v platnosti.

Nech zapiera niekto, že v tejto záležitosti mestské práva konfiškovať chcel a násilne aj licitacionalské podmienky vypraviť, aj licitáciu držať, do čoho jeho nič nebolo, lebo to patrilo vedľa článku XXII. § 120. z roku 1886. do kruhu representantskej sessie.

Nech zapiera sa to, že prievidského rychtára a pokladníka do disciplinárneho vyšetrovania bez všetkej príčiny nevzal a toto jeho nezákonné pokračovanie stolica nezničila. Nech zapierajú to, že na p. Rózsahegyího rektora prievidského pri voľbe representantskej padnuvších 238 votov zničil, a tá voľba kassirovaná jest a on disciplinárne na pokarhanie odsúdený jest.

Nech zapiera volakto, že celú zimu každodenne v židovskom Casíne karty nehral a v kresťanskej spoločnosti ani sa neukázal.

Nech zapiera volakto, že každý deň o pol dvanástej v židovskom hostinci na pivo sa neustanovil a jako taký «Háry János» tam ansagoval — nadčím sa celá spoločnosť prievidská horší.

Nech zapierajú to, že jeho chudobnú rodinu notárovi Gyuresovi na krky nezavesil a za to jemu stanicu V.-Belanskú nedal. (To nenie žiadna privátna vec, čo jeden úradník ako úradník z osobných záujmov robí!)

Nech zapierajú to, že babu do Bojníc na silu nepostavil bez voľby a s tým práva občanov konfiškovať. Ved na to máme šesťdesiat podpisov a 13. septembra sa o tom vyjednávala proti tomu udatá appellácia v stoličnom zasadnutí.

Nech zapierajú to, že proti vôle ľudu vyvolil v Szebdvári rychtára a tú voľbu stolica kassirovala.

Nech zapierajú, že keď bojnického rychtára volili, len jedného samého kandidoval, kde vedľa zákona má troch kandidovať, ľud ale toho nechcel a výborníci všetci mestský dom zanechali, a on predca násilne ho spravil rychtárom. — Na toto prisvedčí, až bude potrebné, celé mesto.

My tedy ostávame aj na ďalej pri našich troch dopisoch — a také v celkosti zadržujeme — a žiadame, aby pán minister vyslal pána Kaffku, nech vyšetruje tieto veci; a keď len jeden pád neni spravodlivo opísaný, tak sme hotoví a zavazujeme sa všetky útraty zaplatiť. — Však nás pán Redaktor pozná a môže — jestli vyšetrovanie nič nepresvedčí — nás pred vysokým ministerstvom pomenovať.

S úplnou úctou

Prievidzan a Bojnícian.

Z Prievidze.

Vážený Pán Redaktor!

Ponevác som teda povedal, že som nie odberateľ Kresťana, čítavam ho u jedného hrnčiara, ktorý je moj najlepší priateľ keď musím povedať a aj kundšaft. Chcem teda o jeho remesle niečo tiež povedať, lebo mnoho rázy, skoro vždy, kedykoľvek som k nemu prišiel, sa mi ponosoval, že keď on začal remeslo robiť, platil 8 zl. ročitej porcie a teraz platí do 30 zl. roč. porcie. A od čoho? Od majetku, ktorého nemá, či od 8—10 členovej familie, to ja neviem. Statočnému človekovi, keď Pán Boh dietky požehná, o takého veru štát nemá starosť, ale ešte mu väčších porcií poprikładajú. A také oné (ale že nechcem povedať na celé ústa) dievčence alebo už ženy, ktoré dostaly dietky nevdojak bez otcov, alebo také matky dostávajú na svoje dietky pomoc od štátu, čo sa im otec z hlúba zabil, ako sa to hovorí.

Teda také dostanú pomoc a takému remeselníkovi ešte dajú aj väčšie porcie; nech potom žije jeden remeselník v terajšom čase!

Teda k veci. Veru ako medzi inými remeselníkmi, tak aj medzi hrnčiarmi je veľká závišť oproti jednému, ktorý sa má medzi všetkými najlepšie, ktorý má trochu viac roboty a to mu tiež ostatní závidia. Nuž teda drahí remeselníci hrnčiarski, či sa vy neviete snášať, ako to na poriadných ľuďoch patrí? Súďte sa spolu a dajte si rady, poraďte sa, kde by ste dostali za lacnejšiu cenu kliedu, meď, hlinu a drevo. Či dostanete od židov prievidzkých, ktorí vás prefahujú, a či dostanete v Štiavnicí alebo v Novej Bani?! Poradte sa, držte spolu, kolkto si ktorí

môžte, dajte si doniesť z prvej ruky; čo má žid, môžete si vy do kapsi schovať.

No ale pane Redaktor už je dosť, lebo mi doniesli staré čižmy obšívaf, musím sa ja zase k mojemu šidlu, idem si dratvu spraviť a do tých čižiem sa beriem.

Druhým časom sa oboznáme viac, ale už dnes veru nemám času, lebo mi už aj tak povedali, že ak to nespriavym hned, že si zanesú preč. Nuž ale čo mám robiť, keď donesú nové, musím aj zaplatku prišif. Druhým časom zas prehovorím o inšom.

Teda pán Redaktor, úctive prosím, buďte tak dobrí, napravte moje chyby a uverejnite toto málo, však keď budem mať trochu viac času, budem viac písať.

Teda budíž Pán Boh s nami a nech nás zachráni od všetkej zlej príhody!

S úctou zostávam *Michal Andrišz*, starý suster.

Z Tótgurabu.

Dôstojný Pán Redaktor!

Minulú nedeľu, 16-ho septembra večer o 10. hodine vracali sa nazad z hodov z Csallóközu manželka zdejšého p. učiteľa Jozefa Suchoň so svojou nevestou; tejto dieťaťom 1³/₄-ročným a švagrom tej istej, ktorý je nateraz učiteľom a organistom v Kuesišdorfe. Museli prechádzať cez Dunaj neďaleko obce Fél menovanej na kompe. Bez všetkej nehody previezli sa až ku druhému brehu, bezstarostne sediac oni i pohonič na voze. Tu však čakalo ich hrozné nešťastie. Kompa silno vrazila sa o breh a zplašené kone začali sa spierať a tísli voz nazad. Na veľiké nešťastie ale zabudnúť prievozník zadnú prievlačku na kompe zatvoril, následkom čoho koňmi nazad tísnuť voz zrútil sa do vody i s ľuďmi, koňmi, so všetkým čínom. Vo veľikej tme zápasili nešťastníci so smrťou i podarilo sa im vyhrabať sa na breh výjmuč mladej 20-ročnej ženy, ktorá i s malým dieťaťom svojim vo vlnách zahynula. Pohonič, ktorý si bol opraty na ruku otočil vysvobodil sa; kone i s polovicou voza na breh vytiahli.

Mrtvoly nešťastnej ženy a jej dieťaťa našli na druhý deň ráno pomocou sieť k tomu cieľu pripravených. Potom ich previezli do kaplice na cintorine feľskom. Pohrab mali až 20-ho septembra, bo skr prísne vyšetrovanie prv odbaviť sa nemôhol. Množstvo ľudí spolusmútiacích prišlo na pohrab nielen z blízkeho, lež aj z ďalekého okolia. Ba poprichádzali aj na vozoch. Spočítal som 14 furmanov, ktorí až po 16—18 osôb viezli.

Boh milostivý ráč potešif hlboko zarmúteného manžela i celú rodinu!

Anton Jendek.

Z Kraju.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Jako čitateľ «Krešťana» prečítal som aj poslednie číslo tohože časopisu. Veľmi som sa začudoval, keď jeden p. «Teolog» o našom nitrianskom seminárii píše a to tak, jako keby naše seminarium nikdy nebol poznal. Ten p. «Teolog» žaluje sa na pána osv. arcipastiera a jedného predstaveného, že nás nenávidief učia vlastnú krv, rodiča

svojho, ľud svoj a zakazujú nám slovenský sa učif. Ten p. Teolog by ale nevedel toto ničím dokázať. Toto by som už aj ja bol musel zkusif za tých 7 rokov, ktoré som v onom seminariume strávil. A či to len snád na jedného teologa svedomie útlak robil ten osv. p. biskup a ten pán professor?

Ale prizrime k tej veci:

Tí naši pp. predstavení a professori učia nás jak slovom tak i príkladom ctif a milovať vlast našu, od ktorej všetko dostávame a bez milovania nejž ani Pánu Bohu verne slúžiť nemôžeme. Okrem teol. študiuma zaoberáme sa cvičením seba, aby sme svojej tak ťažkej, ale krásnej povinnosti zadosť mohli učinif. Máme školu cirkevno-maďarskej literatury, aby sme sa sdokonalif mohli v reči tej, v ktorej cirkev sv. v našej vlasti najviac napádaju; aby sme sa i perom bránif vedeli proti nepriateľom cirkvi sv.

Tí naši pp. predstavení a professori nás vždy pilne napomínajú aj ku cvičeniu sa vo slovenskej reči, jakožto neomylné medium ku práci vo vinici Kristovej medzi ľuďom slovenským.

Pri horespomenutej škole máme peknú bibliotheku, z ktorej sotva chýba len málo slovenských katolíckych kníh, z ktorých sa ku budúcej práci *neomylné potrebné* veci učime. Ročne dvakrát každý theolog povinný je jemu predložený predmet v kázni vypracovať a ústne predniesť. Z týchto dvoch kázni jedna neomylné musí byť slovenská, theologi IV. r. ale musia obidve v slovenskom jazyku vypracovať. (Predpokladáme, že i prednášajú takto vypracované kázne. R.)

Do seminariuma bez odoprenia pp. predstavených a professorov chodí viac slovenských novín a časopisov, jako Kazateľňa, Kakolícke Noviny, Kráľovna sv. Ruženca, Posol najsv. Srdeca Ježiš, Krešťan, Ludové N., ba i Hlas a v Prahe vychádzajúce Museum som videl do seminariuma prichádzať a sám som ich aj čítal a viac iných. Toto nám vždy dovolili čítať a donášať, aby sme sa v tej reči cvičif mohli, ktorú duchovný potrebuje na našich stranách.

Na prázdniny dostane každý theolog t. z. «Punkta vacationalia», ktoré mu predpisujú úlohu v prázdninách. V týchto, medzi iným čítame slová: . . . ut Alumni in vacationibus studio se impendant . . . condiscendo linquas in Doecesi necessariis». (T. j.: aby chovanci cez prázdniny dali sa do učenia . . . priučiac sa rečiam v biskupstve potrebným.)

Teda v uhorskej krajine od seminariuma v tejto veci viac žiadať p. Teolog nemôže, lebo pri tom tak ťažkom a obsirnom študiume aj toto je, keď nie mnoho, ale istotne dosť. Pán Teolog by snád chcel seminárium na universitu reči obrátiť! V seminariume hlavné je dušu mladých pestovať, na dráhu duchovnú prichystať. Keď je duša čistá, keď má povolanie ku tomu stavu, ten mladík sa aj od seba bude cvičif v potrebnej slovenskej reči, čo aj naozaj je tak u nás.

Tento p. Teolog podistým z inej príčiny vystupuje proti osv. p. biskupovi a tomu pánovi v seminariume;

nech príčinu hľadá sám v sebe a podistým ju najde. — Naši pp. professori všetci sú dobre známi katolíckemu obecnstvu našej vlasti; lebo ne jeden raz sa preukázali, keď s perom bojovali oproti nepriateľom cirkvi katolíckej v krásnej maďarskej reči.

Že sa osv. p. biskup dakedy opýtal niektorého teologa: «Ugye fiam te nem vagy pansláv?» s tým nikomu nezakázal sa slovensky učif. S tým len tú zkušenosť vyjavil, že panslavismus (nie slovenská reč) do včulku ešte ani o jeden «centimeter» nevyzdvihol katolícku cirkev v uhorskej krajine a v nikom nezaštepil svornosť a lásku oproti našej drahej vlasti. Hovoríme, jako je vo veci a nedajme sa od všeliakých citov premôcť!

Valetudinarius.

Poznámka redakcie. Lúbili by sme vás za tento dopis vybozkávať, lebo podávate nám v ňom do ruky niť, pomocou ktorej možno bude vyblúdiť z nedorozumenia a pomotaných pochopov o panslavisme a šovinizme.

Čo týče sa samej veci v dopise pretriasanej, doplnujeme slova p. Valetudinára jednou zprávu. P. pravotár Fr. K. z Békásmegyera bol osobne u Osvietenosti pána biskupa nitrianskeho a spýtal sa o tej výchove klerikov — udajne — prepiatomadarskej, ubíjajúcej každý cit k svojej. P. biskup vyslovil sa na to: *To je nie moja vôľa. Ja sám učím sa po slovenský a osvojil som si reč tú natoľko, že možno mi je predstaviť sa mojím slovenským veriacim.* — A keď sa p. pravotár ďalej spytoval, zdálo sa na túto výpoveď Osvietenosti odvolávať; p. biskup rozhodne povedal, že *áno*.

Že dopisovateľ «Theolog» uverejnil svoje ponosy, to pripisovať nútne jeho mladému veku, ačkoľvek mohol to robiť z dobrej mysli, tak práve, ako aj p. Valetudinarius bez otázky z dobrej mysli mu odpovedal.

Ponevác Redaktor týchto novín i sám prežil ten vek mladosti, v ktorom sa pp. schopní a usilovní dopisovatelia teraz nachodia, preto dovolí si k vašim dopisom obšírnejšie prehovorif. Chceme uspokojif jedného i druhého. Chceme poukázať na to, čo je potrebné a zbytočné, čo čestné a nečestné, čo mužské a plaché vo veci stahujúcej sa na učenie neomylné potrebnej vám slovenskej reči.

Ako žiak a potom bohoslovec nemal som ani poňatia o potrebnosti reči ľudovej, lebo ma na to nikto neupozornil. Za mojich čias v Ostrihome klerici nekázali po slovenský, každý sme boli hrdí na to, že sme Maďari. Ak by bol býval vtedy medzi nami taký, ktorý by si bol všimol reč slovenskú a nebol by býval s telom a dušou tuhý Maďar, toho by sme boli za zločince, poľutovania hodného mizeráka — nevlastenca (nyomorult hazaáruló) považovali. Aspoň ja istotou bol bych doprial každému takému Illavu zo srdca. Ako už kňaz, za jeden rok trápil som sa s maďarskou rečou v škole. Tuším dvaja chlapci sa aj naučili, ale cez leto zabudli všetko a v druhých predmetoch zaostávali. Potom mi prišli volaktori občania a chceli si vypozičať slovenské knižky ku čítaniu. Ja som také nemal, ba ani nevedel som, či vôbec jestvujú také na svete. Kázne prednášal som v takej slovenčine, akú som práve znal. Keď som ja ale videl, že deti v slovenskej dedine naučiť maďarčine je nemožno, (čo je predsa patrné, veď ja sám som sa nenaučil reč latinskú a to za 8 rokov); keď som videl, že úradníci, nezaujúc reč ľudu, sú jemu na ohromnú škodu; keď videl som, že ľud chudiatko nemá vzdelancov slovenských medzi sebou, od ktorých by sa bol mohol s dôverou k voláčomu priúčať, vtedy mi svitlo v hlave. Písal som dosť i v maďarčine a

veľmi ma tešilo, že so zdarom som písal. Povďačný som maďarskému litterárnemu spolku ostrihomských bohoslovcov, že som sa tam v maďarskej spisbe ako som sa vedel — vycvičil. Ale v živote človek všetko ináč posúdi a ja som rozmýšľal takto: Pre nás kňazov je najpotrebnejšia spisba katolícka — ako to aj p. Valetudinarius poznačil — aby sme boli schopní odbif tie nápady, ktoré sa v spisoch proti cirkvi sv. roztrusujú. Tieto nápady medzi čisto slovenskými veriacimi roztrusujú sa ale nie po maďarský — veď v tom by nevázilo žiadné nebezpečie — lež len po slovenský. Vláda vydáva s podporou hornouhorských liberálnych ablegátov trojo liberálnych slovenských novín. Všetky tieto noviny sú peknou slovenčinou písané a z jedných posielala vláda na každých 100 duší 1 číslo. (Dohromady teda 12.000 čísiel!) Okrem týchto novín vychodia kalendáry a iné spisy namierené proti náboženstvu. A kdeže majú ti ubohí slovenskí katolíci svojich spisovateľov, ktorí by sa mužne postavili ratoval nábožný charakter ľudu? Povedzte mi vy mladí ľudia, čo má z toho katol. náboženstvo a katol. slovenskí veriaci, keď my, jeho kňazi všetci sme síce pera schopní v reči ľudu nesrozumiteľnej, ale v reči ľudu nezna písať zo 100 kňazov snád ani jeden? Nuž a keď kňaz nebude obranou náboženstva i na poli spisy ľudovej, kto-že má byť potom?

Je to tedy veľmi pekné, keď všetci kňazi uhorskej krajiny podporujú spisbu náboženskú pre bratov katol. Maďarov, ale je tiež veľmi smutné, že o svoj ľud, ktorý nám poskytuje nie síce «magyar kenyeret», ale predsa výživu našu z čiastky znášať musí — nemá sa kto starať. Nech sa páči zkušať polozenie katol. veriacich po celom svete a uvidíte, že takých smutných pomerov nieto viac nikde. My katol. kňazi mali by sme na rukách nosif našich slov. veriacich, veď každý vieme, že nieto vernejšieho a zachovanejšieho kmenu z ohľadu katolíckosti, ako sú naši Slováci. I máte pravdu, že panslavismus ani o jeden centimeter nepozdvihne záujmy viery katickej — o panslavisme však medzi katolíckmi škoda je vyprávať: nec nominetur in nobis — nech sa ani nezpomenie medzi nami. Ale aj to mi môžete uverif, že nevísimavosť naša v oči spisby katol. slovenskej, spojená kde-tu s maďarizačnými snahami, nie o centimetre ale o hrozné siahly tisne našich veriacich nazad do mravného i hmotného úpadku. Vezmite do ruky štatistiku a tá vám podivné veci vyjaví. Mestá a kraje slovenské, v ktorých sa najviac zaznáva reč ľudu slov. a sa najzdarnejšie maďarizuje, náhodou stoja mravne a hmotne najsmutnejšie. Všade o takýchto mestách platí to, že sú sozidovstelé a ľud náš kresťanský hífne vandruje z nich do cudziny. Štatistika hovorí, že mestá: Trenčín, Žilina, Kysuce, Žabokreky, Nitra, Nové mesto, Topolčany, Holič, Košice, potom kraje Rusincov, okolie košické, stolica zemplinská najpeknejšie maďarizujú sa. Ale tá istá štatistika i to potvrdzuje, že v tých istých mestách sú naši ľudia najzaostalejší, že je tam najviac židov, najviac nemravnosti a že ztadiaľ vandrujú najviac von. A to je docela pochopiteľné. Maďarizujúca Femka, jej ôvody, štátne školy zdálij sú kresťanské? A tí najlepši dľa Bánffyho Maďari: naši židia, zdálij sú na prospech ľudu kresťanskému? Nuž preto je to, že aspoň teraz zdar maďarizácie značí spolu úpadok mravný a hmotný kresťanstva.

Preto na krátko len takto Vám poviem drahí Bratia mladší: Zkúmajte všetko a čo je dobré, toho sa držte! Hnať sa s prúdom je istá duševná slabosť; postavif sa oproti, podstúpif prenasledovania a posudzovania pre smýšľanie také, ako nám svedomie káže: to hľa je dôstojné na muža!

Pšenica: Potisská 7·50—8·— kor., peštianska 7·30—7·85 kor., z Báčky 7·75 kor., banátská 7·80 korún.

Raž: 6·—6·30 kor.

Jačmeň: na krm 5·60—6·40 korún, do pálenice — kor., na várku 6·75—8·50 kor.

Ovos: 5·40—5·70 kor.

Kukurica: 6·— kor.

Proso: 5·—5·30 kor., všetko po 50 kil.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	26·40	25·—	23·60	22·40	21·80	20·—
	6	7	7½	8		
	18·60	15·—	14·—	11·20		

Otruby po 100 kil.: drobné 8·80 korún, hrubé 8·80 korún.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 7·—7·25 brnava 7·—, pestrá 5·—, drobná 8·—8·75, cúdená —. *Hrach:* 10·—12·—, lúpaný 18·—, *Šušovica* horšia 11·—, lepšia 18·—, *Mak:* 54·—58·—, všetko po 100 kg.

Semená: Červená ďatelina nová 75·—80·—. Lucerna 64·—66·—, všetko 50 kg.

Sviňská masť 124—126·—, Slanina $\frac{3}{100}$ 120·— $\frac{4}{100}$ 116·—, udená dobrá slanina 116·— po 100 kg.

Lekvár srbský transito 14·75— po 50 kg.

Petrolej trojkřížový 45·—, dvojkřížový 43·— za 100 kg. netto.

Olej repcový 76·— za 100 kg.

Spiritus odanený rafinovaný 116·50—, denaturovaný 36·½—37·½.

Remeň: funtovice k. 154—160; terey prima k. 150—158; anglické odpadky k. 145—148; telaciny k. 460—470; pitlingy 270; koňaciny vrázkované k. —; tažené k. —.

Bliskavý remeň k. 145—150; prsné listy k. 175—180; horniacke futrienky: strednie k. —, väčšie — metr. cent.

Dielňa na varhany (organy)

Vincenca Mozsného, v Prešporke

(Stefánia út č. 29. vo vlastnom dome).

Odporúča sa ku shotoveniu rozličných kostolných varhanov dľa najnovšieho sústavu.

Hotové varhany vždy sú k dostaniu.

Opravy za najlavnejšie ceny sa prijímajú a pri ručení sa vyhotovujú.

Dvojnásobne elektromagnetický križ a či hviezda

R. B. N. 86968

uzdravuje a rozveseluje, za čo dobre stojíme, pri lámke, zá-
duchu, bezsni-



b'ladosti, migréne klopaniu srdca, boleniu hlavy. opilepsii, závratu a iných chorobách nervov I 20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že môj apparát nemá sa pomýliť s apparátom Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetická hviezda a či križ nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspäť dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S doberkou alebo s vopredným poslaním peniazi rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapešť, V., Vadász-u. 42 M. Kálmán-u. na rohu.

Založená 1735.

Telefon 395.

Mestská lekáreň k

ČIERNEMU ORLOVI

Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným reumatickým chorobám, proti trhaniu, boľastí nervov, pichaniu, boleniu zubov atď. Účinnok je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena flaše 2 koruny, cena flaše na príhodu 1 koruna.

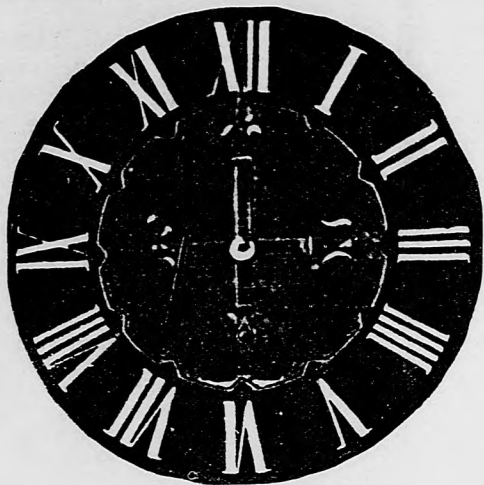
Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrnym následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekábatým prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri pľucovom hurute, pri zachripnutí atď. Vela vďakočinení potvrdzuje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej flašky 2 koruny, flašky na príhodu 1 koruna.

Krv čistioce pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytrá a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčov bola, alebo aj v tej najmenšej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatulka 42 halierov, šesť škatuliek 2 koruny, 10 halierov.



Tieto vyprobované a za výborné uznané prostriedky dostať jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známkou a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falšovaných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštove útraty) Objednané vyše 10 korún franco.



Mám česť v známosť doniesť,
že vážové hodiny vlastnoručne shotovujem.

Látka kovová najlepšia, stroj výborný, najnovší, chod správny: následkom čoho ja za jejich trvácnosť čo najďalej dobre stáť a ručiť môžem. Hodiny tieto vážové aj pod naťahovaním riadne idú, od vetra a prachu sú sklenou škryňou chránené. Vnútri nachodí sa pokazovacia tabuľka, ktorá správny chod hodín kontroluje a ten istý čas dnu vo väži ukazuje, ako i z vonku hodinové ruky.

Moje hodiny bez všetkej fabričnej práce výlučne sám hotujem a na patričné miesto dovážam.

Krom nových vážových hodín aj akékoľvek naprávanie za ľavnú cenu a pri úplnej garancii podujímam.
V Baňskej-Bystrici, roku 1899.

Michael Stollmann, hodinár.

Do pozornosti pánom roľníkom!

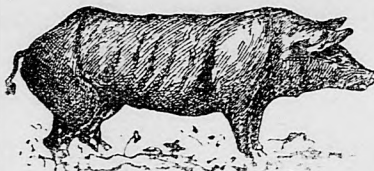
Každoročne objednávate mnoho hospodárskych strojov, a to z väčšej čiastky od firiem, ktoré Slovákom a kresťanom nezičia. Stroje sú obyčajne z ďaleka, drahé a v mnohých pádoch plané.

Kto potrebuje a chce si objednať **dokonalé, solídne a trváce hospodárske stroje**, — lebo príslovie je: čo je dobré, je i lacné, — nech sa obráti na nižzpodpísaného a žiada si cenník jeho hospodárskych strojov. Tento sa mu dopošle zdarma a franko. Veď už i železničný dovoz z Bytče je lacnejší, nežli z Nemecka, z Rakúska alebo z Pešti.

Michael Treskoň,

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje
v Bytči (Nagy-Bittse).

Pozornosti našich hospodárov



čo najväčšie odporúčame po celom svete rozšírený a za výborne účinkujúci uznalý liek

proti
dúlu sviň,

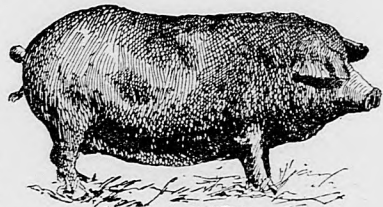
ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou slohou nielen od rozličných chorôb zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu týchto v najväčšej miere pripomáha; o čom mnoho tisíc ďakujúcich listov a osvedčení svedčí. — Cena spolu s návodom jedného pôvodného polkilového balíka je

koruna 1.

jednokilového väčšieho

koruna 1.80

19 kilového balíka franco posíla



Szent-István gyógyszertár Somogy-Szill.



Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lupaniu, rheume, pri neduhoch krížov a iných kosti znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke

ktorý už pre mnohým prinavrátil úplne zdravie. — o čom pôvodné dokumentá svedčia. Pri riadnom užívaní povyháňa akékoľvek neduhy kosti, organizmus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho prirodzená vlastnosť je, že telu mladistvú ohybkošť dodáva.

Jednej pôvodnej kor. 1.40. Jednej väčšej pôvodnej skl. kor. 2.40
Cena skl. s návodom je

Bor eladás.

Zichy Aladár gróf uradalmi pincézében a következő sajttermésű borok eladók:

- 1898. évi olasz rizling
- 1899. évi olasz rizling
- 1899. évi fehér burgundi
- 1899. évi szilváni
- 1899. évi vajtai fehér
- 1899. évi tramini

Kivánatra minta és árjegyzék küldetik.

Bővebb fölvilágosítást ad

SZŐLŐ-KEZELŐSÉG

Vajta, (Fehérmegye).